

Raadsakkoord Heerenveen – terugblik en aanbevelingen

Een raadsakkoord heeft een positief effect op:

- Versterken rol raad
- Verbeteren debat
- Verbeteren bestuurscultuur
- Wensen samenleving centraal stellen

In essentie draait het bij een raadsakkoord om de vragen:

- Wie levert de input?
- Waar gaat het over?
- Wie sluit het akkoord met wie?

Vormen van raadsakkoorden

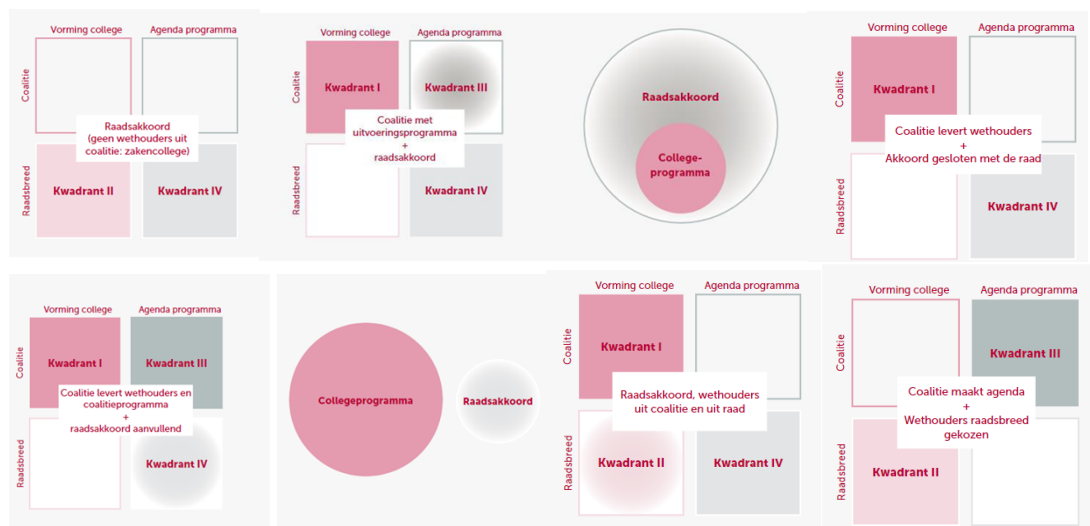
Er zijn verschillende mogelijke indelingen van raadsakkoorden zoals blijkt uit het onderzoek van Lianne van Kalken:

- Raadsbrede akkoorden, coalitieakkoorden, samenlevingsakkoorden
- 6 varianten rond de poppetjes en het programma, ingevuld raadsbreed of door de coalitie
- Raadsakkoord gericht op proces of op inhoud

Varianten:

1. Raadsakkoord en zakencollege
2. Raadsakkoord met daarbinnen een collegeprogramma
3. Coalitie levert de wethouders, akkoord gesloten met de raad
4. Coalitie maakt een coalitieakkoord, daarnaast is er een raadsakkoord
5. Raadsakkoord raadsbreed, coalitie levert wethouders, bij opstappen een wethouder raadsbreed
6. Coalitie maakt de agenda, wethouders worden raadsbreed gekozen

Hieronder een overzicht van de verschillende varianten:

Heerenveen nu is: raadsakkoord en akkoord coalitieakkoord op hoofdlijnen (3e plaatje bovenste rij).

Meer Informatie over raadsakkoorden is te vinden op:

- Raad voor het Openbaar Bestuur: Nieuwe politiek, nieuwe akkoorden, 2018
- DIA, Leerkring raadsakkoorden, 2020
- NVvR, Routekaart voor raadsakkoorden, 2021

Conclusie

Er waren veel hoogtepunten, maar bij alle hoogtepunten ook een dubbel gevoel – als we met inwoners werken, is dat duidelijk wat dat voor hen en ons oplevert? Daardoor is de raad veel in gesprek geweest over rollen. Bij de concrete problemen bleek de raad goed in staat om het gesprek te voeren en positie te kiezen. Hoe concreter de vraag – hoe makkelijker de besluitvorming. Hoe ingewikkelder het proces – hoe meer er van het onderling gesprek gevraagd wordt.

Over het soort akkoord is verschil van inzicht, wel is iedereen het eens over dat het zowel gaat om een selectie van onderwerpen als procesafspraken voor hoe met deze onderwerpen om te gaan en ook is men het erover eens dat dit in grote lijnen moet. De begeleiding kan zowel door de raad, als door een begeleidingscommissie. Dit zegt:

- Eerst een keuze maken over de aard, dan pas over de inhoud/vorm
- Begeleiding kiezen afhankelijk van de aard – hoe meer raad en minder college, hoe belangrijker het is dat de hele raad begeleid wordt.

Het is de verantwoordelijkheid van alle partijen (grootste in het bijzonder) om nu vast na te denken: hoe wil je dat doen? In welke volgorde doorlopen we proces?

Aanbevelingen voor de raad 2022 -2026

Raadsakkoord

1. Zorg voor helderheid over bij wie het initiatief ligt bij de uitwerking van een thema in het raadsakkoord:
 - Voor ieder thema een procesnotitie: problemen, actoren, dialoog.
 - Eerste probleemanalyse doet raad zelf. Check bij professionals en inwoners: Goed begrepen?
 - Vooraf raad kaders en via raadsvoorstel naar de raad.
 - Koester werkwijze: proces kennis zit bij griffie. Inhoudelijke kennis bij ambtenaren.
 - Voorbeelden: proces woonvisie en lokaal akkoord jeugd.
2. Bewustzijn van het akkoord in relatie tot het houden van vrije discussie/debat
 - Raad is eerst aan zet.
 - Ga zoveel mogelijk eerst alleen in gesprek over het proces.
 - Wees je bewust dat er een schuif is: Hoe meer over inhoud in akkoord staat, hoe minder debat. Hoe meer proces, hoe meer debat.
 - Selecteer waar je raad niet mee lastig gevallen wilt worden. Focus!
3. Zorg voor een goed proces tot het akkoord (poppetjes en programma)
 - Houd een raadsgesprek: Wat zijn de thema's, overeenkomsten?
 - Kies een neutrale procesbegeleider voor het eerste raadsgesprek.
 - Kom tot raadsakkoord of samenlevingsakkoord.
 - Poppetjes onderdeel raadsgesprek.
 - Ga per onderwerp in gesprek hoe ver wil je gaan in het akkoord: wat wil je vastleggen en wat wil je open laten.

Samenwerking

4. Zorg dat een bijeenkomst waar je inwoners betreft leidt tot heldere opbrengsten voor de besluitvorming:
 - Ga niet uit van probleem, maar van dilemma. Je wilt toe naar waarom inwoners iets willen.

- Verzamel oplossingsrichtingen.
 - Verzamel argumenten voor en tegen.
 - Raad neemt besluit op basis van afwegingen van de argumenten.
 - Koppel dit terug: dit waren alle argumenten, daar hebben we uit gekozen en gewogen.
 - Neem vooraf als raad besluit over te volgen proces.
5. Zorg voor informele ontmoeting: hierin wordt voorzien door dialoogsessie met raad, college, inwoners en ambtenaren.
6. Zorg voor heldere rollen en maak afspraken over samenwerken
- Raadslid moet rol helder hebben. Geldt voor alle spelers in het proces. Rol raad: agenderen, goede vragen stellen, keuzes maken.
 - Er moet helderheid zijn aan de voorkant: waar gaat het over, wie doet wat, van wie is wat en wie heeft welke rol.
 - College heeft de rol van: faciliteren, agenderen, vooral besturen en realiseren.
 - Ambtenaren leggen vanuit professie en kennis keuze mogelijkheden voor.
 - Soms ontstaan processen spontaan: bespreek ook dan de rolverdeling. Dat kan op initiatief van college, van raad, griffie.
 - Vertel inwoners over rolverdeling, gebruik daarbij ambassadeurs (wijkmanagers, meitinkers, accountmanagers). Inwoners en ambassadeurs zijn daarnaast ook informatiebronnen voor raadsleden.

Participatie

1. Selecteer zorgvuldig bij welke onderwerpen welk type proces wordt ingericht en hoeveel zeggenschap inwoners rond dat onderwerp hebben.
2. Wees transparant over wie wat doet in welke fase van het proces, wat ligt er aan het einde van iedere processtap?
3. Meer helderheid over de verschillende rollen, spelregels en spelers in het gemeentelijke besluitvormingsproces.
4. Formuleer ambities voor inclusie voordat het proces verder wordt ingericht en pas de wijze van uitnodigen en de vormgeving van het proces daarop aan.
5. Bij participatie streven naar een groter aantal en meer diversiteit van deelnemers.
6. De communicatie verbeteren, meer in samenhang en meer doelgroep gericht.
7. Werk in iedere stap met visuele informatie.

Communicatie

Het is belangrijk dat er in iedere communicatie uiting naar inwoners helderheid is over de invloed die de inwoners nog hebben in het proces, over de rol van de raad, het college, het samenspel in de gemeente (wie neemt waarover wanneer een besluit). Richt communicatie vanuit de gemeente daarop in.

Evalueer de pilot om de medewerker raadscommunicatie onder te brengen bij het team communicatie om vanuit die positie in de organisatie ervoor te zorgen dat de samenleving geïnformeerd, aangesloten en betrokken blijft en gecommuniceerd wordt vanuit de behoefte van de inwoners. Waarbij de beleidsbepalende, sturende en controlerende rol van de raad beter uit de verf komt. Waarbij meer interactie tussen gemeenteraad en lokale samenleving gefaciliteerd wordt en inwoners meer in contact komen met de lokale politiek.

Monitoren, evalueren en leren

Het monitoren en onderzoeken van het raadsakkoord en de gevolgde processen, de goede samenwerking met NHL Stenden Hogeschool – Thorbecke Academie heeft voor zowel de opleiding, de studenten en de gemeente Heerenveen bijgedragen aan de positieve ontwikkelingen met betrekking tot het vernieuwen van de lokale democratie. Het verdient sterke aanbeveling om deze goede relatie en samenwerking verder voort te zetten.

Zorg bij een raadsakkoord voor een begeleidingscommissie met raadsleden omdat die een belangrijke rol speelt in het levend en actueel houden van het akkoord.

Ondersteuning

De raad en werkgeverscommissie moeten samen met de griffier blijvend in gesprek over wat de griffie allemaal zou kunnen doen en betekenen voor het lokaal openbaar bestuur, de gemeentepolitiek en de lokale democratie. Raadsleden hebben recht op een eerste adviseur die doorlopend duwt en trekt. Die raadsleden steeds dingen aanbiedt en aanreikt waarvan ze niet wisten dat het kon, mocht en bestond.